

Swami Dayananda

De Waarde van Waarden

20 universele waarden uit de Bhagavad Gita

Viveki

Inhoud

Voorwoord	9
Waarden en Vedānta	11
Kennis vereist drie factoren	11
De geest moet de zintuiglijke organen ondersteunen	12
De geest moet voorbereid zijn	12
Woorden als een instrument voor kennis	13
Jñānam bereidt de geest voor op Vedānta	15
Universele waarden: bron en functie	17
Ethische waarden: universeel van inhoud, relatief in toepassing	18
Ethische waarden kunnen opzijgeschoven worden	19
Zijn waarden alleen mithyā – schijnbaar?	20
Waarden en conflicten	20
De drop-out ontkomt niet aan conflicten	21
Hoe waarden conflicten veroorzaken	21
Waarde: koester geld!	23
Halve waarde: meer een irriterend gevoel dan een norm voor gedrag	24
De kenner-doenersplitsing	25
Wat is de bron van een situationele waarde van een waarde?	27
Wanneer is een waarde niet onderhevig aan keus?	29
De waarde van een waarde inzien	29
Mijn leven is een uitdrukking van mijn waardenstructuur	30
De twintig waarden	33
1. Afwezigheid van verwaandheid - Amānitvam	37
Wat is de basis voor mānitvam?	38
Verlangen naar respect leidt tot pijn	38
Pijn gebaseerd op opgeblazen ego	39

Pijn is altijd een apenwond	40
Goede eigenschappen dienen voor zichzelf te spreken	40
Mānitvam wordt vervangen als de dwaasheid wordt ingezien	41
Mānitvam wordt nooit gerechtvaardigd door prestaties	42
Hoe kan ik mijzelf helpen om de dwaasheid van mānitvam in te zien?	43
Mānitvam: mithyā's mithyā	44
2. Afwezigheid van pretentie - Adambhitvam	47
Wat veroorzaakt dambhitvam?	47
Dambhitvam vereist een lang geheugen	48
Dambhitvam is een groot probleem voor de geest	48
Zelfacceptatie prepareert de geest voor de studie van Vedānta	49
3. Niet-kwetsen - Ahimsā	51
Vegetarisme: uitdrukking van ahimsā	51
Alle schepselen proberen schadevrij te leven	52
Plantaardig voedsel: de rationele/ethische keus voor het menselijk menu	53
Ahimsā vereist gevoeligheid en oplettendheid	54
4. Groothartigheid - Kṣānti	57
Alle relaties vereisen kṣānti	57
Verminder verwachtingen	58
Reageer op de persoon, niet op de daad	59
Mechanische reacties vormen een obstakel	60
Kṣānti en ahimsā: kwaliteiten van een heilige	61
5. Oprechtheid - Ārjavam	63
Gespleten persoonlijkheid als resultaat van onoprechtheid	63
6. Dienstbaarheid aan de leraar - Ācāryopāsanam	65
7. Reinheid - Śaucam	69
Pratipakṣa-bhāvanā: geestreiniger	70
Verwijder wrok door de heilige te zien	70
Aśaucam: zelfzuchtigheid	71

Aśaucam: zelfafkeuring	72
De aśaucam van jaloezie	75
Pratipakṣa-bhāvanā: een dagelijkse handeling	77
8. Standvastigheid - Sthairyam	79
9. Beheersing over de geest - Ātmavinigraha	81
10. Ongehechtheid t.o.v. zintuiglijke objecten - Indriyārtheṣu vairāgyam	85
11. Afwezigheid van egoïsme - Anahaṅkāra	91
12. Bezinning op de beperkingen van geboorte, dood, ouderdom, ziekte en pijn – Janma-mṛtyu-jarā- vyādhi-duḥkha-doṣānudarśanam	94
13. Afwezigheid van gevoel van bezit - Asakti	97
14. Afwezigheid van gehechtheid aan zoon, vrouw, huis, etc. - Anabhiṣvangaḥ putradāragrḥādiṣu	103
15. Constante evenwichtigheid van geest... - Nityam samacittatvam...	105
16. Niet aflatende devotie voor mij... - Mayi... bhaktiḥ avyabhicāriṇī	109
17. Verblijven op een rustige plek – Vivikta-deśa- sevitvam	115
18. Afwezigheid van verlangen naar gezelschap van mensen - Aratiḥ janasaṁsadi	119
20. Het doel van de kennis van de waarheid in het oog houden – Tattvajñānārthadarśanam	123
Zelfkennis: waarvoor?	124
Kennis is het enige middel tot vrijheid	126
19. Standvastigheid in de kennis van het zelf - Adhyātmajñāna-nityatvam	129

Het verwerven van kennis: luisteren, reflecteren, contempleren	131
De visie van Vedānta	134
De woorden van Vedānta: benadering met vertrouwen	135
Vedānta: de pramāṇa voor niet-te-weerleggen kennis	136
De olifantwaarheid van de blinde mannen	138
Śraddhā: uitstel van oordeel in afwachting van ontdekking	140
‘Horen’ is primair: reflectie en contemplatie zijn hulpmiddelen	141
‘Horen’ en reflectie verwijderen twijfel; contemplatie verzwakt gewoontedenken	144
Waarden: voorbereiding voor horen, reflecteren, contempleren	149
Epiloog: de dagelijkse waarde van waarden – de effectieve heilige	151

Voorwoord

Een waarde zoals ahimsā (niet-kwetsen) is universeel, want ieder mens kent deze waarde met behulp van het gezond verstand. Een waarde prediken heeft daarom geen waarde. Maar het is nodig om elke waarde te verwerken zodat zij niet bezwijkt onder druk van hebzucht, trots, obsessies, etc.

Dit boek geeft een aanzet tot het verwerken van bepaalde belangrijke waarden en gezonde denkwijzen die genoemd worden in de Bhagavad Gītā. Een goed verwerkte waarde wordt een deel van jezelf, zoals de waarde voor hygiëne. Het bewust naleven van een gekozen waarde is nodig om het proces van verwerking te voltooien.

Moge dit boek de lezer helpen bij zijn/haar ontwikkeling tot volledige zelfacceptatie.

Swami Dayananda Saraswati

1. Amānitvam

Amānitvam is de eerste waarde die genoemd wordt. Amānitvam komt van het Sanskrietwoord ‘mānaḥ’, wat zelfrespect betekent in de zin van eigendunk, trots, verwaandheid, hoogmoed, eigenwaan, ijdelheid. Dus mānaḥ betekent een overdreven denkbeeld over zichzelf. Mānaḥ houdt niet in dat men zonder goede eigenschappen is. Het betekent meer dat elke kwalificatie die iemand heeft, nadrukkelijk in zijn eigen geest op de voorgrond komt te staan als waardevol om door anderen gerespecteerd en geacht te worden. Degene die mānaḥ heeft, is een mānī. De toevoeging ‘tvam’ aan mānī creëert het abstracte zelfstandige naamwoord mānitvam, wat staat voor de essentie van de eigenschap, dat wil zeggen overdreven zelfrespect of zelfverheerlijking. Het voorvoegsel ‘a’ maakt het woord ontkenkend, dus a-māni-tvam geeft de afwezigheid van zelfverheerlijking aan.

Een eenvoudig feitelijk zelfrespect is geen schadelijke eigenschap van de geest. Het is in feite een goede eigenschap. Een probleem ontstaat alleen wanneer zelfrespect wordt overdreven tot zelfaanbidding. Wanneer zelfrespect overdreven wordt en tot verwaandheid leidt, dan tast dat niet alleen ongewenst mijn houding ten opzichte van mijzelf aan, maar het uit zich in mijn eis naar anderen toe, om mij het respect te betonen waarvan ik vind dat ik daar recht op heb. Wanneer ik respect van anderen opeis, dan is dat vragen om veel beroering in mijn geest. Opgeëist respect zal zelden op mijn voorwaarden gegeven worden, als het al gegeven wordt. De persoon van wie ik het respect eis kan wel eens helemaal niet reageren of hij reageert vanwege zijn eigen mānitvam met vijandigheid, of hij eist van mij een nog groter respect. Het resultaat kan wederzijdse pijn zijn, wrijving tussen ons, twee bezorgde geesten.

Wat is de basis voor mānitvam?

Wat veroorzaakt bij mij een verlangen tot respect van anderen? De oorzaak wordt niet gevonden in mijn solide respect voor mijn eigen goede eigenschappen, hoeveel ik er daarvan ook mag hebben. De oorzaak wordt wel gevonden in een diepe onderliggende twijfel in mijn geest over mijn eigen goede eigenschappen. Als ik er volledig van overtuigd ben dat ik de goede eigenschappen die ik claim, ook in volledige mate bezit, dan is er voor mij geen noodzaak om respect van anderen voor deze goede eigenschappen te verlangen of te eisen. Hoe vreemd of meerlettergrepig mijn naam ook is, ik eis van niemand respect voor het feit dat ik in staat ben om mijn eigen naam te spellen. Eigenlijk zou het beledigend zijn als ik lof voor deze vaardigheid zou krijgen. Ik neem deze bekwaamheid als vanzelfsprekendheid aan en ik hou me er niet mee bezig.

Mānitvam rijst op omdat ik twijfel aan mijn goede eigenschappen. Ik schijn mezelf niet te accepteren als iemand met goede eigenschappen. Het verlangen naar erkenning door anderen toont aan dat ik steun nodig heb om me te laten voelen dat ik ‘iemand’ ben. Dit verlangen komt voort uit een innerlijk gevoel van leegheid, een gebrek aan bereidheid om mijzelf te accepteren zoals ik ben, omdat ik heimelijk bang ben dat wat ik ben niet goed genoeg is. Hoewel ik mijn goede eigenschappen op de voorgrond stel, ben ik me eigenlijk maar al te bewust van mijn beperkingen. En ik ben bang mijn beperkingen te erkennen. Of ik ben bang dat ze door anderen herkend worden. Ik wil geen respons van anderen op mijn beperkingen, maar alleen op mijn goede eigenschappen en dan niet gewoon op mijn eigenschappen, maar op mijn eigenschappen in het glorieuze licht waarin ik ze zelf zie.

Verlangen naar respect leidt tot pijn

Mensen geven respect aan anderen om verschillende redenen. Soms wordt respect gegeven omdat de persoon aan wie het betoond wordt zich in een machtspositie bevindt. In dergelijke geval-